

Epikúros

Epikúros se většinou mylně spojuje s pocitem slasti z materiálních statků, ze světských požitků, z požitků těla. Toto nesprávné pochopení se velice jednoduše stává obecně přijímaným názorem. Pokusím se tedy osvětlit Epikúrovo pojetí života – etiku slasti, nebo též hédonismus, který je často nazýván dokonce filosofií dobytky.

Epikúrův život

Epikúros, Epikúr nebo Epikúros ze Samu byl významným řeckým filosofem. Narodil se na ostrově Samos na počátku roku 341 př. n. l. . Jejím otcem byl Neoklés. Neoklés přišel na Samos jako kolonista a živ byl z výnosu svého pole a z učitelství, které pak předal svému synovi. Když bylo Epikúrovi čtrnáct let, byl otcem poslán do nedalekého města Teós, kde byl dán do učení k Nausifanovi- žákovi Démokrita, jenž vyučoval filosofii, matematiku a rétoriku. Měl svou známou školu, kam chodila „vyšší“ mládež z pobřeží z i ostrovů. Epikúros však na toto místo neměl žádné dobré vzpomínky, přesto zde setrval celé tři roky. V osmnácti letech prošel povinnou dvouletou vojenskou službou. V roce 321 př. n. l. se chtěl vrátit zpět na Samos, což bohužel nemohl, protože mezitím byly všem samským osadníkům sebrány a rozděleny novou vládou mezi osadníky athénské. Jeho otec se usídlil v Kolofónu. Tam se k němu vrátil i Epikúros, jemuž v té době bylo již dvacet let. V této době ale zakouší života chudého a vyhnanství. Nemohl tedy navštěvovat žádnou školu, žádného filosofa, od něhož by se učil. Začíná se tak formovat jeho osobnost a myšlenky. Nikoliv od učenců, ale ze životní zkušenosti.

Od roku 321 př. n. l., do doby, kdy se usadil v Athénách (v létě 306), žil Epikúros v malé Asii, nejprve v Kolofónu, potom v Mityléně na Lesbu a Lampsaku při Helléspontu. Právě zde vypracoval svou nauku, která je méně myšlenkovým systémem než systémem životním. Právě zde také navázal ona přátelství, která pak měla tak významné místo v jeho škole, v Zahradě. Poté strávil jedenáct let samoty, a když mu bylo třicet dva let, začal se věnovat výuce. Protože vyučoval i bohaté, bylo postaráno konečně i o jeho obživu a následně i o potřeby školy. Athény byly centrem veškeré filosofie a vůbec všeho myšlení. Tak tedy Epikúros v roce 306 př. n. l. přišel do Athén, kde se také usadil. Koupil zde dům se zahradou, kde založil svou známou školu - Zahradu (képos), kde se scházejí všichni, kteří chtějí poslouchat Epikurovo učení. (Tato Zahrada byla dokonce po Epikúrovu skonu podporována samotným Marcem Aureliem a svou existenci si udržela do druhého století.) Dokonce se svými žáky v Zahradě žije v jakési rodinné komunitě. Jeho učení mohou poslouchat všichni- otroci, ženy, manželé. Nad vchodem do Zahrady prý bylo napsáno: „Vstup, cizinče! Čeká tě vlídný hostitel s hojností chleba a vody; zde se totiž tvé žádosti nebudou dráždit, nýbrž ukájet.“² Zde pravděpodobně vznikla mylná představa o filosofii tělesné slasti. Žádosti byly myšleny jako žádosti po myšlení, po vědění a po učení a nikoli světské, uspokojující pouze žádosti tělesné, žádosti spojené se slastí sexuální nebo se slastí například z požívání výborných jídel. Epikúros vnímal slast jako stav, kdy necítíme bolest. Říká, že slast je vrozená a trvá do té doby, dokud nepřijde strast. A tak musíme čelit strasti-strachu. Rozděluje strach do několika druhů a zároveň ukazuje, jak s těmito strachy nakládat:

1. strach, že nedosáhneme štěstí a tak si musíme uvědomit, že radost je lehko dosažitelná,
2. strach z utrpení, o němž říká, že je-li silné, netrvá dlouho, a je-li lehké trvá déle a že vždy je nám naloženo tolik, kolik jsme schopni unést,
3. strach z bohů, kteří ale nezasahují do našeho života, protože tak ztratili svou blaženost,
4. strach ze smrti, a proto bychom si měli uvědomit, že pokud jsme my, tak není smrt a když je smrt, nejsme my.

Od roku 306 př.n.l. Epikúrovův život už nemá historii. Z některých jeho spisů a listů víme, že ještě párkrát navštívil přátele v Iónii. Ve věku šedesáti jedna let Epikúros v roce 270 př. n. l. umírá ve velkých bolestech. Příčinou smrti byly pravděpodobně ledvinové nebo žlučové kameny. Idomeneovi a dalším přátelům z Lampsaku napsal: „Prožíváje blažený a zároveň poslední den svého života píšu vám toto: Řezavka a úplavice mi působí takové bolesti, že se už nemohou stupňovat. Ale to všechno vyvažuje radost, jež naplňuje mou duši, když si připomínám naše někdejší rozhovory. Ty však pečuj, ve shodě s náklonností, již jsi mně a filosofii od chlapeckých let projevoval, o děti Métrodórovy.“³ Toto bylo jeho poslední přání, které uvedl ještě jednou a to ve své závěti, v níž žádal své učedníky, aby dále pokračovali v jeho díle, aby se starali o chudé a děti. Pak ještě propustil své čtyři otroky. Epikúros tedy tak, jak žil, i zemřel.

Z jeho, prý tří set sepsaných svazků filosofie je jich příliš nedochovalo. Za základní tři listy jeho nauky jsou považovány: List Hérodotovi (o fyzice, atomech), List Pythoklovi (o nebeských záležitostech) a konečně List Menoikeovi, který pojednává o etice. Dále se zachovaly Epikúrovy myšlenky v díle Diogena Laertia a ve Vatikánském Gnomologiu, objeveného roku 1888, kde je uvedeno asi 80 Epikúrových aforismů. (přečíst List Menoikeovi)

Epikurejské přátelství

Všechny starověké filosofické školy se opíraly o přátelství. Ať už Platónova Akademie nebo přátelské kroužky pythagorejců z Velkého Řecka. Epikúrovův záměr byl sice spřízněn s přátelstvím, ale oproti Akademii, kde vzdělávali a učili především pro uplatnění v politickém životě a výhradně muže, se dost lišil.

Již bylo zmíněno, že jako mladý zažil bídu a nedostatek a možná právě toto formovalo jeho filosofický názor, jehož ústředním pojmem je „ataraxie“. Pro epikurejce toto jakýmsi ideálním stavem myslí. Je to stav, při němž nás nevyruší nic z vnějšího světa. Tento pojem se zdá být podobný stoickému pojmu „apatheia“. Apatheia ovšem znamená určité oproštění se od vášní a pocitů. Epikurejský pojem však je v tomto důslednější, protože odhlíží od jakéhokoliv vnějšího vlivu.

Hlavním rysem jeho školy v Zahradě je to, že byl povolen vstup ženám a ještě mnohem víc - ženy byly rovny mužům, měly stejná práva. V tomto byl Epikúros, oproti tradičním řeckým školám, více než novátorský. A co je nové, toho se většinou společnost bojí. Nehledě na to, že zde nacházely často útočiště i hétery (antické milostnice, vzdělané společnice, kultivované přítelkyně). To bylo také dalším důvodem, proč si lidé mysleli, že se v Zahradě provádí tělesné obnažování a další tělesné slasti. Kromě toho se mohlo stát, že Epikúros některé héteře, zaujat jejich intelektuálními a morálními kvalitami, svěřil dočasné předsednictví, které postupně přecházelo z jednoho žáka na druhého.

Vůbec cílem celého epikurejského přátelství je přátelství samo o sobě. Epikúros, oproti Platónovi, který říkal, že přátelství je prostředkem k moudrosti, učí, že přátelství je moudrost sama.

Epikúros učí, že veškeré tělesné slasti, jsou zbytečné. Člověk, pokud má nouzi, měl by být šťasten a mít slastný pocit i třeba z jídla jako je chléb a voda. Neměl by prahnout po úspěchu, po slávě. Dále říká, že hlavním zdrojem blaženosti je, nemít strach z oněch čtyřech „věcí“ a co nejvíce poznat a poznávat přírodu. A pokud se odpoutáme od vnějšího světa, nebudeme trpět pocitem strachu a dosažení blaženosti bude mít tak silný základ, jak blaženosti samotné dosáhnout. I když asi vše vyznívá tak, že to jak dosáhnout tohoto odříkání je samota, není tomu tak. Důležitým aspektem je právě prostředí. Pokud je člověk v příjemném a přátelském prostředí, je obklopen blízkými, a ti zde působí jako někdo, kdo pomáhá uzdravovat jejich duši.

Epikúrovo náboženství Ačkoliv byl Epikúros prý obviněn z ateismu, ateistou opravdu nebyl. Ba

právě naopak, byl velice zbožným člověkem a věřil v dobrodiní náboženství. Striktně dodržoval náboženské svátky a tradiční slavnosti. Traduje se, že mládí matkou obcházel athénské domy a tam předčítal očištné formule. Z tohoto lze také lehce usoudit, že již od mládí byl nábožensky směřován a vychováván.

Epikúrovo náboženství má dva základní body. Říká, že bohové díky tomu, aby nepřišli o svou blaženost, nezasahují do pozemských záležitostí. Pro bohy není důležité, aby je někdo ctil, jelikož jsou šťastní a nesmrtelní, ale pro lidi je přirozené je ctít. Bohové vlastně jsou ve stavu naprosté ataraxie. Druhou odlišností od běžného náboženství je, že bychom měli bohy uctívat a těšit se s nimi ve svátcích, jelikož právě díky tomuto jednání máme jedinečnou možnost participovat na božské blaženosti. (podobnost s Plat. ideami)

1. Jaké jsou tedy základní prvky epikurejské nauky?

Základními prvky Epikúrovy filosofie tedy je:

- * Ataraxie
- * přátelství
- * náboženské konání

2. Čím vás Epikúros zaujal? S čím souhlasíte/ nesouhlasíte?

3. Zdá se vám nějaká část problematičtější?

4. Slyšeli jste už někdy pojem filosofie dobytka? Proč se asi tak tato filosofie nazývá?

Stačí necítit bolest – stačí nám málo; Mill – čl. ale může myslet - je vyšší než dobytek

5. Jaké prvky jiných filosofí v Epikúrovi nacházíte a kde?

Aristoteles (je potřeba přátel) východní filosofie – nerušený stav mysli \\
Platón (participace na ideách, bozích) stoikové – podobnost a apatií\\
Křesťanství (pro všechny, jako Zahrada)

6. Kdo byl hedonikem v novodobé filosofii?

J. S. Mill (trvalé štěstí = žít střídavě, chtít štěstí pro ostatní, ne pouze pro sebe)

Počet shlédnutí: 212

From:

<https://www.hks.re/wiki/> - **Hospodářská a kulturní studia (HKS)**

Permanent link:

<https://www.hks.re/wiki/epikuros>

Last update: **29/05/2024 19:36**

